

Chryścijanskaja

Dumka

BIEŁARUSKI KATALICKI DWUTYDNIOWIK

№ 15 (141).

Wilnia, 5 wieraśnia 1937 h.

 Hod X.

Pačynajućy školny hod...

Školny hod užo pačaŭsia. Užo pa školach iduć zaniatki. Žycio i radaść zapanawała siarod dziaćiej. Ale, na žal, nie siarod usich. Majem tut na dumcy tych biełaruskich dziaćiej, jakija wučacca nie ũ swajej rodnaj biełaruskaj škole. A hetakich u nas wializar-naja bolšaść. Bo-ž tych niekalki dziesiatak polska-biełaruskich pačatkawych školak, ab isnawaŭni jakich čas ad času padaje školnaja Kurator-ryja, sapraŭdy jość kaplaj u mory i nia mohuć zdawolić dziaćiej biełaruskaha narodu, jakoha ũ Polšcy znachodzicca bolš dwuch miljonaŭ.

Na heta nam mohuć ska-zać, što biełaruskija dzietki razam z inšymi wučacca pa školach polskich. Takim čy-nam im nia dziejecca nijaka-ja kryŭda i jany razam z inšymi mohuć wučycca, ciešyca i wiesialicca. Tak. Peŭnie-ž, lepš hetak, jak nijak. Adnak najlepš i najkaryśniej wučyc-ca dzieciam u ich rodnaj, mat-čynaj mowie. Hetkaj mowaj dla dzietak biełaruskich jość ich rodnaja, biełaruskaja mo-wa. A heta woś dziela čaho. Najwyšejšaj metaj čalawie-

ka na ziamli jość jahony raz-woj, jahonaje daskanaleŭnie, jahonaje ũsciaž lepšaje i swiat-lejšaje žycio. Za hetym nie-pachibna pramaŭlaje rozum čalawieka, jaki biazupynna imkniecca da praŭdy, da po-stupu, da daskanaleŭnia. Spynić hetaha imknieŭnia ludz-koha rozumu anijak nia mož-na, jak nia možna zhasić son-ca, spynić bieh ziamli i h. d. Za hetym tak-ža pramaŭlaje i Chrystus, jaki zaachwočwa-jućy čalawiektwa da postupu i daskanalnaści kazaŭ: „Budź-cie tak daskanalny, jak Aŭciec moj niabiesny jość daskanal-ny“. Hetymi sławami Chrystus pakazaŭ nam nia tolki aba-wiazak postupu i daskanal-naści, ale tak-ža pakazaŭ i toje, što hetaje imknieŭnie jość biazupynnym, wiečnym, biezhraničnym.

Da hetaj mety: da postu-pu i daskanalnaści wiaździe ča-ławieka pradusim chryścijan-skaja nawuka, ale, wiedama, tady, kali jaje pa šwiatyniach i aprača šwiatyniaŭ nawuča-juć u rodnaj mowie. Bo inakš ljudi jaho mała rozumiejuć i mała z jaho karystajuć. U nas, na žal, pa našych swia-

tyniach, jak biełarusy kataliki, tak i prawasłaŭnyja, za ma-lymi wyniatkami, u swajej rod-naj biełaruskaj mowie nawuki Chrystusawaj nia čujuć.

Da mety postupu i daska-nalnaści i ščaścia wiaździe ško-ła. Ale tak-ža pradusim ško-ła rodnaja, szkoła, u jakoj dzia-ćiej wučać u ich rodnaj mo-wie. Ab praŭdziwaści hetaha prakonwajuć nas wučonyja lu-dzi, a tak-ža prakonwaje zwy-čajnaja štodziennaja prakty-ka. Tymčasam biełaruskich dziaćiej, za małymi wyniatka-mi, nawučajuć u nas pa ško-lach nie pabiełarusku, a pa-polsku.

Astajecca nam tolki siam-ja. Tut užo nihto nia moža nam pieraškodzić. Woś-ža siamja j pawinna ũziacca za nawučaŭnie swaich dzietak pabiełarusku, jak tych, što cho-dziać u niebiełaruskija školy, tak i tych, jakija ũ hetyja ško-ły zusim nia chodziać.

Woś-ža bački pawinny pradusim nawučyć swaich dziaćiej malicca ũ swajej rod-naj mowie. Bielarusam kata-likom dla hetaj mety duža dobra prydasca knižyca: „Ho-łas Dušy“. Z hetaj knižycy

Hod X
Grodziŭskaja 100
1937 V. I. Heulaa

Z bielaruskich hazet.

Ab polska-bielaruskich adnosinach.

„Šlach Moładzi“ № 9 z nahody žjezdu wiaskowaha sektaru OZN u Wilni miž inšym piša:

—Dziŭna sapraŭdy ŭkladajucca polska-bielaruskija adnosiny. Ad samaha pačatku isnawańnia adrodžanaha Polska Haspadarstva adnosiny hetaja nijak nia mohuć uzyćci na pravilny šlach. Pa roznych abiacankach, pertraktacyjach i kombinacyjach z 1919-20 h., praz arhanizawańnie štučnych bielaruskich polonofilskich hrupkaŭ, jakija pierawažna mieli svaje pačatki i kancy ŭ vajavodzkih načal-

možna lohka nawučycca pacieraŭ i malitwaŭ. Z hetaj knižyca naleža malicca i ŭ kaściele. Prawasłaŭnyja bielarusy tak-ža majuć adpawiednyja dla hetaha knižyca i mohuć ich wypisać z bielaruskaj kniharni.

Dalej, dla chatniaha, siamiejnaha nawučańnia mohuć tak-ža służyć adpawiednyja bielaruskija knižki, a pradusim lemantar „Pieršyja Zierniatki“. Praŭda, hetaja knižka nadrukawana, jak u nas kažuć, ruskimi litarami, hraždankaj, dyk kataliki moža na jaje buduć moršcycca. Ale heta ničoha — koždy bielarus katalik moža lohka nawučycca i hetych litaraŭ dy j pawinien ich umieć.

Koždy bielarus pawinien znać i hraždanku i łacinku. A da taho možam katalikoŭ paciešyć tym, što, naskolki wiedajem, robiacca zachady, kab wydać druhoje pašla kanfiskaty wydańnie „Zasieŭki“, heta lemantar dla chatniaha nawučańnia łacinkaj.

Słowam, aby achwota, dyk možna bielarusam znajści sposab wučyć swaich dzietak u ich rodnaj matčynaj mowie. A achwota heta piwinna być, bo ad hetaha zaleža lepšaja dola bielaruskaha narodu.

Dyk družna za bielaruskuju ašwietu, doma ŭ siamjil..

nikaŭ biašpiečnaści, dalej panuje chaos. Nia možna, praŭda, skazać, kab nia było sprobaŭ hetaje tak wažnaje sprawy ŭladzić. Byli ludzi idejowyja, byli sproby jak adzinak tak i hrupaŭ, imknieńniem katorych było vyjšci z henaha błudnaha koła, adnak usio niejaka hlochlja i biaz šyrejšaha recha hinuła siarod endeckich i Cat-Mackievičaŭskich krykaŭ ab asymilacyi.

Niadaŭna, bo tolki 15.VIII sioljeta, dawoli cikavyja adnosiny da Bielarusau vyjavilisia na žjezdzie wiaskowaha sektaru „Obozu Zjednoczenia Narodowego“ (OZN) Vilenskaha vajavodztwa, dzie, praŭda, mimachodam kiraŭnik hetaha sektaru hienerał Galica ŭ pramowie da ŭčašnikaŭ žjezdu ŭspomniŭ i ab Bielarusach. Havaryŭ jon hetak:

„Što da bielaruskaha narodu, katory supolna z Vami zasialaje hetuju ziamlu, Deklaracyja našaha Obozu daje Vam vyraznyja pakazniki. Adnosiny z hetym narodom pavinna charaktaryzawać achwota ŭladžawańnia bratniaha sužyćcia, apiortaha jak na supolnaj historyčnaj minušcyne, tak i na padstavach zahwarantawanaha Haspadarstvam dla hramadzian prava. Zdabywańnie lepšych žyćciowych varunkaŭ, u hranicach jahonaha zhodnaha haspadarčaha sužyćcia z polskim narodom, lažyć tut u intaresie našaha Haspadarstva, katorej svajej silaj usich tutejšych hramadzian adnolkava abaraniaje“.

Voš-ža, kali chodzić ab Bielarusau, — dalej kaža „Šlach Moładzi“ — to Bielarusy, vykonvajuć adnosna Polšcy ŭsie haspadarstviennyja abaviazki i nia hledziać na pieražyvanyja niahody, a tak sama i na toje, što sarhanizawanaja jšče za časou niemieckaje akupacyi i pašla (da 1922 h.) šyrokaja sietka bielaruskaha školnictva była žlikvidavanaja — nidzie i nikoli na dobryja i spraviadliwyja imknieńni i pažadani Palakoŭ voŭkam nie adhuknulisia. Kali-ž chodzić ab adnosiny ŭčašnikaŭ žjezdu da pažadaniŭ hien. Galicy ŭ bielaruskaj spravie, to choć jany i spatkali ich hromkimi voplesskami, to faktyčna pawažna pad uvahu ich nia brali. Naadvarot, ŭčašniki žjezdu vyrazna raźminalisia z pažadaniŭ hien. Galicy, jašče bolš i hramčej vitajuć pramovu dr. J. Kurkoŭskaha, kiraŭ-

nika wiaskowaha sektaru OZN u Pastaŭskim paviećie, jaki miž inšym čvierdziŭ, što buduć pracavać z vieraj u toje:

...„što ŭłady Haspadarstviennyja (Państwowe), a znača Administracyja, Sudy i Vojska buduć ačyščanyja ad elementaŭ niapolskich“;

„što zabiašpiečany budzie pierachod ziamli parcelavanaje, pry vykonvańni zakonu ab ziamielnej reformie, da novych ŭlašnikaŭ vyklučna polskaj nacyjanalnaści...“

„Heta jość — kazaŭ jon dalej — padstavy, katoryja vyplyvajuć z prahramy paškoŭnika Koca i adnačasna najbolš lažać nam na sercy“...

Dyk voš jak kiraŭniki OZN na „Kresach Wschodnich“ majuć ukladać braterskija adnosiny... — piša dalej „Šlach Moładzi“. — A školnyja ŭłady, jak piša p. V. Charkievič u № 233 z dn. 24.VIII.37 „Słowa“, pačali zvalniać z pasad pieradusim vučycialoŭ pravasłaŭnych, žycharoŭ hetaha kraju, katorych navat jon, zaličajuć da Bielarusau, baronić. Pašla hetaha ŭsio jasna... Jasna, tak-ža, i havaryć ab hetym šmat nia treba, što pry dobrej achvocie... kožnamu žycharu našaje wioski — za vyniatkam abšarnikaŭ, asadnikaŭ i chiba ŭradaŭcaŭ, jakija badaj tolki i byli prysutnymi na žjezdzie OZN u Vilni, — možna dakazać, što jon nacyjanalnaści nia polskaj... Nia treba chiba havaryć, da čaho takija namiery mohuć daviašci i što musiać vyklikać...

Cikavaja była tak-ža na žjezdzie spašciaroha kiraŭnika wiaskowaha sektaru OZN na Vilenskaje vajavodztva inž. S. Pežanoŭskaha ab wioscy ŭ Vileńšcyne. Jon kazaŭ:

„Zastrašajuć ŭzrost prastupstva na wioscy, vyjaŭleny ŭ niepašanovańni majemašci i žyćcia ludzkoha, lohkaawańnie praŭnaha paradku i niezrozumielaja nienavišć da prajavaŭ kultury — heta ašcierahajućyja znaki, što znachodzimsia na błudnaj darozie, z katorej zaraz-ža musim znajści vyhad“... —

„Šlach Moładzi“ pisaŭ niešta i dalej, ale toje administracyjnaj ŭladaj skanfiskawana. A heta tak-ža hawora ab polska-bielaruskich adnosinach.

z.

—=Bożaje Słowa=—

na XVIII Niadzielu pa Siomusie.

I.

Braty, zašsiody dziakuju Bołu majmu za was dzieła łaski Bożaj, katoraja wam dana ũ Chryście Jezusie, što ũsim wy abahacilisia ũ im: usiakaj nawukaj i ũsiakaj wiedaj, bo zašwiedčanije Chrystowaje ũcwiardziłasia siarod was, tak što wy nia majecie niastačy ũ nijakaj łascy i čakajecie abjawy Pana našaha Jezusa Chrysta, jaki i ũcwiardzić was až da kanca, kab byli wy biaz winy ũ dzień prychođu Pana našaha Jezusa Chrysta. (1 Kar. 1,4—8).

II.

U heny čas Jezus, ustupišy ũ łodku, pieraječaũ nazad i pryjšoũ u swajo miesta. I woš pryniešli da jaho sparaliżawanaha, pałożanaha na pašcieli. Jezus, widziačy ich wieru, skazaũ sparaliżawanamu: pawier, synie, adpuskajucca tabie hrachi twaje. Pry hetym niekatoryja z knižnikaũ kazali sami ũ sabie: jon bluźnić. A Jezus, bačyčy ich dumki, skazaũ: čamu wy dumajecie błaħoje ũ sercach wašych? Bo što lahčej skazać: adpuskajucca tabie hrachi twaje, ci skazać: ustań i chadzi? Ale kab wywiedali, što Syn čaławiečy maje ũładu na ziamli adpuskać hrachi,— tady kaža sparaliżawanamu — ustań, waźmi swaju pašciel i idzi damoũ. I ustaũ, i ũziaũ pašciel, i pajšoũ damoũ. A narod, bačyšy heta, bajašsia i sławiũ Boha, daũšaha takuju silu ludziam.

(Mat. 9,1—8).

III.

Sučasnyja pryčyny niawieru

Pryniesli da Chrystusa sparaliżawanaha. Pryniesli i prasili, kab azdarawiũ jaho Wiera prywiała ich da Zbaũcy. Tak, Zbaũca bačyũ heta. „Jezus, bačyčy ich wieru, skazaũ sparaliżawanamu: pawier, synie, adpuskajucca tabie hrachi twaje“. Wučonyja—knižniki hetyja słowy nazwali bluźnierstwem, złosnaj žniawahaj Boha, Chrystus na heta adnak skazaũ, što „Syn čaławiečy maje ũładu na ziamli adpuskać hrachi“ i azdarawiũ sparaliżawanaha: „Ustań, waźmi swaju pašciel i idzi damoũ.“ Chwory ustaũ i pajšoũ.

Adpušciũ Jezus chworamu hrachi i hetym azdarawiũ jaho z fizyčnaj niemačy. Što heta znača? Toje, što chwaroaba henaha čaławieka była, widać, wynikam hrech, jak heta duža časta bywaje.

Ale nia ũ hetym sprawa. Chočam siańnia zwiarnuć bolšuju ũwahu na značeńnie i siłu wiery. Heta wiera dawiała henych ludziej da Zbaũcy i dačakała cudu. Tymčasam jak-ža mnoha ludziej na świecie, što wiery nie daceńwajuć i nawat wykidajuć jaje z swajej dušy! Hetak było za časaũ Chrystusa: knižniki z niedawierstwam hladzieli na jaho. Hetak-ža dziejecca j siańnia: i siańniešnja mnohija „knižniki“ nia majuć wiery i nie pryznajuć religii.

Pryčyn na heta jość mnoha. My tut zatrymajemsia krychu tolki nad niekatorymi, nad bolš modnimi, sučasnymi.

— Jašče ũ minulym stahodździ pryradničyja nawuki pierawažna byli biazbožnickija. Wučonyja pryrodniki badaj u bolšaści trymalisia filozofii matarjalizmu. Takaja była moda. Ciapier hena moda pierastaje być modnaj. Ciapier zaũwažwajecca wialiki zwarot u pryradničych nawukach u bok idealizmu, spirytualizmu, u bok religii i Boha. Sučasnyja pryradničyja nawuki ũ niekatorych swaich asnowach ũžo časta žjaũlajucca padtrymańniem religii i wiery ũ ludziej. Ale hetyja asnowy dahetul wučonymi pryrodnikami jašče nie raspracawany tak hlyboka i ũsiestaronna, jak asnowy fizykalnyja, astranamičnyja, chimičnyja, biologičnyja. Znača, ateizm, biazbožnaść, moža zručniej karystacca z pryradničych nawuk, jak religija. Ale, wiedama, hena jaho karystańnie jość adnastaronnym, jano jość tolki psychologičnym i tolki subjektyũna lohičnym.

— U paraũnańni choć-by z minulym stahodździem, siańnia pryradničyja nawuki zrabili ahramadny postup. Nawuki hetyja swaim razhonam i swaimi zdabyčami zachapili wučonaha čaławieka i jaho, možna skazać, susim zawaražyli. A hetki nastroj wučonych lohka ũdzialajecca i zwyčajnym ludziam. Hetak paũstala moda addalenaści ad religii. Religija takim čynam stalasia pierawažna tolki tradycyjnaj formaj žyćcia, a na-

wuka jak-by niejkaj dziũnaj karaleũnaj, da jakoj byccam wyklučna naleža budučynia.

— Z wialikim postupam pryradničych nawuk pryjšla j wialikaja specyjalizacyja ũ ich. A heta wyšla tak-ža nie na karyść religii, bo heta zmusiła mnohich zabycca abjoj. Siańnia celyja masy intelihencyi specyjalizujucca, robiacca adumysloũcami ũ swaim fachu, dachodziačy ũ hetym da astatnich hranic nawuki, ale ab religii zabywajucca. Ab religii siańniešnja intelihencyja maje duža skupuju wiedu, a časta j susim bałamutnaje i falšywjaje paniaćcie. Ad hetkaha-ž stanu dušy čaławieka tolki adzin šah da poũnaha biazbožnictwa, da ateizmu. Hetak adnaboka pierarosšaja kultura robić wialikuju kryũdu čaławieku, bo niščačy religiju, nišča haloũnyja asnowy jaho žyćcia. Kali jablynia zanadta ũrodzić, — łomiacca jaho haliny.

— Kašciol maje za saboj nia-poũnyja dźwie tysiačy swajho isnawańnia. Hetkim wiekam nia moža pachwalicca nijakaja na świecie arhanizacyja, ani ũstanowa. Ale kašcielnaja suspolnaść— heta ludzi. A ludzi, jak ludzi: jany aprača dabra robiac tak-ža j zło; dy zło lahčej im udajecca, jak dabro. Upadki, prastupki i hrachi paasobnych siabroũ Kašciola lohka prypiswajucca ũsiamu Kašciolu. A wiek Kašciola doũhi, dyk mnohich i duža mnohich siabroũ ich žyćciowaja metryka jość zapeckanaj. Tymčasam ateizm, jak stałaja forma hramadzkaħa žyćcia, da apošniaħa času nia mieũ swajej historyi i dzieła hetaha jamu było lohka religiju winawacić šmat u čym, a samomu abiacać zawiaści „raj na ziamli.“

— Pakul ateizm nia jość całkom rašučy i wajuču y i nie pakazwajecca ũ wa ũsiej swajej nahacie, datul jon zwyčajna maje pryciahwajuču siłu ũ intelihencyi. A heta zatym, što jon, jak skazana wyšej, u religijnych ludziej moh šmat što bačyć błaħoje, a ab sabie hawaryć tolki dobraje. Kali-ž ateizm z teoryi pierajšoũ u žyćcio i kali pakazaũ siabie u wa ũsiej swajej nahacie, tady jon swaju pryciahwajuču siłu tracić. Wialiki, choć balučy i trahičny, pryklad hetaha majemo ũ SSSR, u Meksycy, u Hišpanii.

— Dy treba adznačyc, što ateizm — heta swajho rodu wiera, jakaja poŋnašciu wykonwajecca zaraz-ža i tut-ža. A heta zwyčajna padabajecca čaławieku. Kožny hrech tym silny, što jon daje karyść ci pryjemnaść zaraz-ža j tut-ža. Aprača hetaha ateizm — heta duža wyhodnaja wiera: jana daje amal samyja pryjemnaści i nie nakładaje badaj nijakich abawiazkaŋ. Šyrokija-ž masy ludziej żywuć pierawažna čućciom i za čućciom achwotna jduć.

Jašče adno: siańnia jość duža wostraj tak zwanaja sprawa socyjalnaja: sprawa sprawiadliwych adnosinaŋ miž bahatymi i biednymi, miž majučymi dačasnaje dabro i miž nia majučymi ničoha. Tymčasam mnohija j duža mnohija chryścijanie, ludzi byccam relihijnyja, stanowiacca nie pa staranie pakrydžanych, a pa staranie bahatych i mahutnych i pry tym nawat ćwierdziać, što hetkaje, a nia inšaje stanowišča dychtuje im ich chryścijanskaja wiera.

Woś hetkija bolš-mienš pryčyny siańniešniaha niedawierstwa i poŋnaha biazbožnictwa. Pryčyny hetyja niasumiernyja da natury, asnoŋ i siły relihii, a tak-ža jany niawiečnyja i minajučyja. Kamunisty dumajuć zniščyc relihiju. Tymčasam jana ŋ wahnii prašledu adšwiežwajecca i adradžajecca.

Słowy Zbaŋcy da sparaližawanaha: „*Ustań, waźmi swaju paściel i idzi dambŋ*“ — dastajucca tak-ža j da siańniešniaha chwora-ha dušoju, pazbaŋlenaha wiery, čaławieka i azdaraŋlajuć jaho. I pa-słušny swajmu Zbaŋcy čaławiek hety ŋstaje da zdarŋja j praŋdy...

Ks. Ad. St.

Zabityja i ranienyja sialanie.

Premjer Polskaha ŋradu Sławoj-Składkoŋski padaŋ da publična-ha wiedama komunikat ab sialanskich zabureńniach u Haliččynie i ab wynikach jaho. Z komunikatu dawiedwajemsia, što polskaje „Stronictwo Ludowe“ na 15.VIII sklikala sialanskija sabrańni, na jakich abjaŋlala 10-cidniowy ahułnasialanski strajk z metaj padtrymać palityčnyja swaje damahŋni. Sutnaść henaha strajku była ŋ tym, što sialanie siłaj nie dapuskali dawozu produktaŋ u harady. Dajšło nawat da taho — haworycca ŋ komunikacie Premjera, — što „uzbrojenyja bandy“ pačali atakawać addziely palicyi, U wyniku hetych atakaŋ — 41 sialanin zabity i 34 ranienyh.

Biełaruskaja chronika.

Kanfiskata. № 8 „Šlachu Moładzi“ zahadam Starasty m. Wilni za časć artykułu „Z błudnaha koła polska-biełaruskich adnosinaŋ“ skanfiskawany. Pašla hetaha wyjšaŋ № 9.

Hość z Finlandyi. U kancy minułaha miesiaca adwiedaŋ našu redakcyju małady wučony, finski šwed, dr. Colliander. Piša jon pracu ab wyzwolnych ruchach nadbałtyckich narodaŋ, a ŋ ich liku i ab Biełaruskim Narodzie. Prybyŋ jon u Wilniu, šukajućy patrebnych sabie mataryjalaŋ.

Niamićkija studenty i Biełarusy. U druhoj pałowie žniŋnia haścili ŋ Wilni niamićkija studenty, jakija prybyli siudy z Berlina. Miž inšym adwiedali jany i našu redakcyju. Wykazwali wialikaje zacikaŋlenie Biełarusami.

Nowaja sprobja stwareńnia arhanizacyi biełaruskaj moładzi. Siarod biełaruskaj moładzi ŋ Wilni paŋstala dumka jznoŋ staracca stwaryć i zalehalizawać arhanizacyju biełaruskaje moładzi. Dzieła hetaha ŋžo apracoŋwajecca statut, jaki budzie padany na zacwierdźańnie administracyjnym uładam. — Usie dasiulešnija natuhi biełaruskaje moładzi stwareńnia swaje arhanizacyi raźbiwalisia na admowach administracyjnych uładaŋ lehalizawać ich.

Likwidacyja Sajuzu Biełaruskich Wučycialoŋ. 20.VIII sioleta Wilenski Wajawoda wydaŋ zahad likwidacyi Sajuzu Biełaruskich Wučycialoŋ u Wilni. Jak bačym, jašče adna likwidacyja prybyla...

Memoryjał B.N.K. u sprawie biełaruskaha liceju. 14.VIII, jak my ŋžo pisali, adbyŋsia ahułny schod Biełaruskaha Nacyjanalnah Kamitetu ŋ Wilni, hałoŋnym punktam naradaŋ jakoha była sprawa adčynieńnia ŋ Wilni biełaruskaha liceju. 16 h. m. B.N.K. wysłaŋ u hetaj sprawie da Polskaha ŋradu memoryjał. Dahetul adnak sprawa liceju niawyjašniena.

Žmiena pamieščańnia Bieł. Himnazii. Biełaruskaja Filija pry Himnazii im J. Sławackaha ŋ Wilni sioleta letam žmianiła pamieščańnie i ciapier miešćicca pry Daminikanskaj wul. 3.

Sprawa Biełaruskaha Internatu. 16.VIII ad Bačkaŋskaha K-tu pry Bieł. Himnazii chadziła ŋ Wajawodztwa delehacyja ŋ sprawie internatu dla biełaruskich himnazistych. U Wajawodztwie abiacali, što biełaruskim himnazistym hwarantujecca ŋ internacie 110 miascoŋ.

M. Zabejda, wiedamy biełarus, śpiawak, u druhoj pałowie žniŋnia, jedučy ŋ Ryhu na koncert, adwiedaŋ Wilenskich Biełarusaŋ.

Nabaženstwa dla katalikoŋ Biełarusaŋ u Wilni ŋ kaśc. św. Mikalaja, pašla letniaha pierarywu, adbywajecca štoniadzieli, pačynajućy ad 5 hetaha miesiaca, a h. 10 ranicy.

Napłyŋ wučniaŋ. U Bieł. Himnaziju ŋ Wilni, u pieršuju klasu, prybyło duža mnoha kandydataŋ, jakija ŋ wadnej klasie nia mohuć žmiašćicca.

Sprawa „Biełaruskaj Krynicy“ pieradana ŋ Kasacyju. Jość nadzieja wyjhrać. Kali ŋ Kasacyi heta sprawa budzie razhladacca, niawiedama.

„Narodnaja Krynica“. Pašla spynieńnia „Bieł. Krynicy“, pradstaŋniki biełaruskaha hramadzianstwa padali prošbu ŋ Wajawodztwa, kab wydawać „Narodnuju Krynicu“. Ad taho času ŋžo minuła niekalki miesiacaŋ, a dahetul adkazu niama.

Biełaruskaja piešnia bahacieje. Kampazytar K. Halkoŋski apracawaŋ bolš dziesiacioch narodnych biełaruskich piešniaŋ dla adnaho hołasu z akampanjamentam fortepjanu. Melodyi i teksty piešieŋ, uziatyja z rukapisaŋ hram. R. Šyrmy, zapisanyja ŋ roznych pawietach našaha kraju.

Prywitańnie Biskupa pabiełarusku. U pačatku žniŋnia Pinski katalicki Biskup adwiedaŋ unijackuju parafiju ŋ Delatyčach. Miascowy unijacki probaršč a. W. Ahoška spatkaŋ jaho pryhožaj biełaruskaj pramowaj, a carkoŋny chor — tak-ža pabiełarusku — piešniaj: „My chočam Boha“.

Biełaruskaja šwiedamaść. Z pryjemnaścij dawiedwajemsia, što siarod nowawyšwiačanych ksian-dzoŋ Wilenskaj Archidyecezii jość niekalki šwiedamych Biełarusaŋ. Žadajem im pamysnaj pracy dla dabra Kašcioła i biełaruskaha Narodu.

Pawarot. Ks. A. Cikota, Jenerał a.a. Maryjanaŋ, 20.VIII z Ameryki wiarnuŋsia ŋ Eŋropu.

U unijataŋ. Ha ŋnijackuju pla-coŋku ŋ Wilni naznačany jezuit a. Adolf Šnip, Biełarus. Ci adnak jon budzie što rabić biełaruskaje, zhadac trudna, prynamsi dahetul cicha.

Biełaruskaja paezija. Niadaŋna wyjšli drukam: paema „Нарач“ i zbornik wieršaŋ „Журавінавы Цьвет“ — M. Tanka.

WASILKI

Addiel dla dzieci.

Čyhunka.

U dwa rady miž paloŭ
Strojna rejki lahli,
Režuć nietry lasoŭ,
Točać hrudzi ziamli.

Dzie straloju laciać,
A dzie dužkaj biahuć,
Cieraz pole i hładź
Šmieła rečki siakuć...

Ech, i bystry-ż twoj hon,
Tolki pychaje dym,
Za wahonam wahon
Mčycca źmiejem lichim!

Mčycca ũnočy i ũdzień,
Tolki pole dryžyc,
Tak ni koń, ni aleń,
Ni arol nie lacić.

Witaŭt.

Samastojnaść Wialikaha Bielaruska-Litoŭskaha Kniaźstwa, choć nia ũ celaści, zdaleŭ uratawać jašče Witaŭt. Jon raspačaŭ wajnu z Jahajlam, jaki widziačy, što Witaŭta nie pieramoža, pahadziŭsia z im i addaŭ jamu Bielaruska-Litoŭskaje Kniaźstwa, a sam wyjechaŭ u Polšč. Zaležnaść adnak hetaha Kniaźstwa ad Polščy ũsiožtaki astalaŭsia.

Witaŭt byŭ dobrym kniazim-haspadarom. Za jaho času Bielaruska-Litoŭskaje Kniaźstwa rasciahwalaŭsia ad mora Čornaha aź da Bałtyckaha. ũschodniaja hrani-ca byŭ ũsiahu sto wiorst ad Maskwy. Takim čynam u hetym Kniaźstwie žyli try narody: Bielarusy, Litoŭcy i ũkraincy. Kožny z hetych narodaŭ karystaŭsia swajeju mowaju i swaimi prawami. ũsie byli sabie roŭnyja. U 1410 hodzie Witaŭt razam z polskim wojskam raźbiŭ kala Hrunwaldu Kryžakoŭ, najhoršaha woraha Kniaźstwa. Pieramahčy rašuča dapa-mahli bielaruskija smalenskija pałki. Pierad śmierci Witaŭt chacieŭ jašče ũkaranawacca na karala i hetym stacca zusim niezaležnym ad Polščy, ale pieraškodzili jamu ũ hetym Palaki i jon sam chutka pamior.

W. J.

Symonkaŭ abied.

Symonku prywieźli ũ wiosku da babki i dzieda ũ hości. Nikoli Symonka nia byŭ u wioscy. ũsio jamu tut padabalaŭsia.

Dzieda cełymi dniami doma nia byŭ: ranieńka wyjaždžaŭ jon na rabotu, a pad wiečar damoŭ waročaŭsia.

Woś raz zachwareła babka. ũsiu noč wochkała na piecy, a ranicaj i kaža:

— Oj, kiepska mniel! Budziecie biez abiedu siańnia...

— Nie biada, — machnuŭ ru koju dzied, — budziem adzin dzień biez abiedu. A Symonka małako budzie pić.

Paječaŭ dzied, a Symonka napiŭsia małaka i pabieh na łuh. A na łuhu sažałka niewialičkaja byŭ.

Padbieh Symonka da sažałki dy tak i zaachkaŭ: mnoha-mnoha čornych rybak ubačyŭ jon tam „Woś kab naławić dy abied zwa-ryć“, padumaŭ jon.

Pabieh jon u chatu, staroje rešaťa ũziaŭ i wiadro. Prybieh nazad, portki padkasaŭ dy chutčej u wadu.

Dziesiatka z paŭtara rybak naławiŭ jon.

„Chopić. — dumaje, — na abied. Zwaru i babcy ničoħa nie skažu“

Raskłaŭ Symonka ahoń na kominku, pastawiŭ trynožku, a na trynožku pastawiŭ harščok z wadoju. Prytym soli tudy ũsypaŭ, cybulu ačyściŭ dy piatok bulbin, usio, jak babka rabiła.

Kali zakipiela wada, Symonka rybak tudy ũkinuŭ. Pasprabawaŭ

potym, — ničoħa, jeści moħna.

Dzied u hety dzień raniej wiarnuŭsia damoŭ.

— Nu, jak babka? — pytajecha

— A krychu lepš stała, — kaža Symonka. — A ja tabie, dzied, abied zwa-ryŭ, — skazaŭ jon i pačyrwanieŭ ad radaści.

— Nu-nu? Sam? — ũsmichnuŭsia dzied.

A Symonka chutčej u chatu pabieh, Chleb dastaŭ, lyžku.

— Nu, pakažy-ż mnie abied swoj, — wiesiała kaža dzied.

Symonka prynios harščok z rybnaj strawaj. Pasprabawaŭ dzied, pamorščyŭsia, ale ũsio-ż prahlynuŭ.

— Abied, dzied, z ryby — sam naławiŭ.

— Z ryby? — ździwiŭsia dzied i wyciahnuŭ adnu lyžkaj.

— Nu i ryba! A j dy abied! — Dzied tak rahataŭ, što stol trošsia.

Symonka pačyrwanieŭ i nierazumieŭ u čym sprawa.

— Dzie-ż ty ryb hetych naławiŭ?

— U sažałcy... na łuhu... — pakryŭdžana skazaŭ Symonka.

A dzied usio śmiajecha.

— O-o-och, nawet baki zabalili ad śmiechul... Heta-ż nia ryba, a apaloniki, kruciħałoŭki, z ich žabki-b wyjšli!.. Hladzil..

I dzied pakazaŭ Symonku „rybku“ z wialikim chwastom i nožkami kala chwasta.

Doŭha jašče rahataŭ dzied. Babka-ż wochkała, što sapsawaŭ joj Symonka harščok swaimi žabami.

Postup ziamielnaj haspadarki ũ Litwie.

Ŭ kancy wialikaj wajny, kali paŭstawali nowyja dziarżawy, palityki paważna razwažali, katoraja z hetych dziaržaŭ zmoža ũtrymacca, a katoraja, jak čysta sezonnaja, chutka zahinie. Mnohija „prarakawall“, što takoj sezonnaj dziarżawaj zjaŭlajecca Litwa, bo jana nia majučy ani wuhla, ani žaleza, ani nafty, ani inšych značnych pryrodných bahaćciaŭ, — samastojnaj dziarżawaj ũtrymacca nia zmoža. Praŭda, — kazali henyja „praroki“, — Litwa maje ziamielnuju haspadarku, ale heta tak adstałaja i apuščanaja, što jana ũ biadzie nia mnoha pamoža: pradać z jaje mała što možna, a kupić treba duža mnoha.

Čas adnak pakazaŭ, što henyja „prarocki“ byli zwyčajnym pažadaniem worahaŭ Litwy. Litwa, pačaŭšy budawańnie swajej dziarżawy z pustymi rukami i pustymi kjašeniami, adno tolki stojkaj, wytrywałaj i sumlennaj pracaj tak pawiała dziaržaŭnuju haspadarku, što znajšlosia i žaleza, i wuhla, i nafta i ũsio inšaje patrebnaje, jak školy, wojska, roznyja ũstanowy i h. d.

A heta ũsio paŭstała z ziamielnaj haspadarki, jakaja jość kazaŭ-by nikoli niawyčerpanaj krynicaj, kali chadzić kala jaje ũmieła i naležna jaje ũparadkawać. Pry naležnaj kultury, ziamielnaja haspadarka stanowicca ũsciaž lepšaj i dachadniejšaj. Hetaha daznała Litwa sama na sabie. Asabliwa heta wyrazna kidajecca ũ wočy, kali paraŭnać haspadarku litoŭskaha narodu prad wajnoj, jaščę za časaŭ rasiejskich i ciapier, za časaŭ niezaležnaj Litwy. Hetaje paraŭnanie, apiortaje na statystyčnych dadzienych, wykazwaje, što ũradžaj zboža na litoŭskich ziemlach ad 1910 da 1936 h. pabolšau blizu ũdwaja. Heta znača, što adzin hektar ziamli daje ciapier uradžaju badaj dwa razy bolš, jak prad wajnoj. Z hetaha wynika, što ciapier litoŭski sielanin dwa razy bolš, jak prad wajnoj, moža pradawać swaich praduktaŭ, a znača — lepš haspadaryć i žyć bahaciej i kulturalniej.

Ciapier litoŭski sielanin aprača taho, što zasiawaje lepšyja i dachadniejšyja hatunki zboža, jon jaščę j pawialičaje plošču aromaj ziamli. Heta tak-ža widać iz statystyki, jakaja pakazwaje, što napr. u 1930 h. pad roznyjmi zbožam i rašlinaj bylo 2.038.800 ha, a ũžo ũ 1935 — 2,229,800 ha. Znača,

Čaho nia moža apisać sekwestratar.

Ŭ „Dzienniku Ustaw“ u № 43 abjaŭlena rasparadžeńnie Rady Ministraŭ, jakoje zmianiaje rasparadžeńnie z 25.VI.1932 h. ab ekzekucyjnym pastupańni skarbowych ũladaŭ. Woš-ža ciapier ad ekzekucyi zwolnieny: 1, damašnja rečy (spržety), paščiel, chuście i štodziennaja adzieža. 2, Rečy patrebnija z pryčyny ũlomnaści. 3, Zapasy dzieła jeży i apał na adzin miesiac. 4, Dojnaja karowa, abo džwie kazy ci try awiečki, kali jany patrebnija dzieła wyžyŭleńnia. 5, Rečy patrebnija dla asabistaha zarablańnia na chleb. 6, Rečy patrebnija dla wykonwańnia službowych abawiazkaŭ. 7, Ŭ taho, chto maje stałuju pensiju — hrošy ũ sumie, što adpawiadaje častcy pensii za čas da najbližejšaha terminu wypłaty. 8, Ŭ taho, chto nia maje stałaj pensii, — hrošy patrebnija na pražyćcio ũ praciahu tydnia. 9, Rečy atrymanyja jak padmoha z pryčyny nadzwyčajnych wypadkaŭ — chwary, śmierci i inš, kali jany jaščę z hetaj pryčyny patrebnij. 10, Pačasnyja ordery, šlubnyja piaršcionki, listy, rachunki abo inšyja asabistyja papiery. 11, Rečy štodziennaha ũžitku, jakija možna pradać tolki za biascen, a jakija dla ũlašnika majuć ũžitkowuju wartaść. 12, Rečy, što služac dla pachowinaŭ pamioršaha siabry siamji. 13, Rečy, pryšwiačany Božaj službie. 14, Skacina, jakaja služac dla rasplodu i što aficyjalna šćwierdžana adpawiednymi ũladami.

Pry hetym treba wiedać, što skarbowyja ũlady nia mohuć zabirać za padatki nia tolki tych račej, jakija patrebnija adnamu winawatamu, ale tak-ža i jaho siamji, tolki za 5 hadoŭ aromaj ziamli pawialičyłasja na 191.000 ha.

Adkuł hetaja ziamla ũzialasja? Pradusim z rasparcelawanych dwaŕoŭ, što mieli wialikija abšary dzirwanoŭ, jakija sialanie wyrabili i zrabili ich uradžajnaj ziamloj. Aprača hetaha, dziarżawa swaim koštam paasušala celyja dziesiatki tysiać hektaraŭ roznych bałotaŭ i rojstraŭ i sialanie siańnia na ich wiaduć kulturnyja haspadarki. Ŭreščie, pastupowa haspadaračy, sialanie susim nia trýmajuć ziamli pad paparam. Tak napr. u 1930 h. pad paparam astawalasja 468,000 ha, a ũžo ũ 1935 — usiaho tolki 286,000 ha.

Hetki postup robić ziamielnaja haspadarka ũ Litwie. M. K.

Ab biezraboćci.

Biezraboćcie — heta adno z hramadzkih niaščęsciaŭ našaha času. Da wajny hetaha, možna skazać, što nia bylo; a ciapier biezraboćcie jość nia tolki ũ nas, ale j pa ũsim świecie.

Urady dziarżawaŭ, palityki, ekanamisty ũsich krajoŭ, dabradziejnyja ũstanowy starajucca hetaj biadzie zaradzić. Ale z adnej starany i sami biezrobotnyja, z druhoj starany znoŭ chlebadaŭcy mahli-b taksama niešta ũ hetaj sprawie zrabieć.

Ŭ nas ludzi zajmajucca pierawažna haspadarkaj, pracujuć na ziamli. Hetaja praca, choć nia wielmi karysnaja, ale jaje na wioscy ludziam, skazaŭ-by, zaŭsiody chapaje. Mnohija z biezrobotnych majuć na wioscy swajakoŭ, a chto nia maje swajakoŭ haspadaroŭ ci da swajakoŭ nia choča jšci na rabotu — moža jaje znajšci ũ čužych.

Chacia heta praca na ziamli mała dachodnaja, asabliwa ciapier, ale lepiej zarabić mała, čym ničoha.

Kali ty za swaju pracu dastanieš mienš, čym jana warta, to ty zrobiš dobry ũčynak, ty zložyš na karyść twaich bližnich i z hetym razam na karyść ahulna-hramadzkuju achwiaru.

Časta bywaje ũ haspadarcy, što dabro marnujecca, bo jano naležna nia moža być wykarystana z niedachwatu rabočych ruk. Jakajašci biednaja ũdawa z małymi dziećmi, ci jaki chwarywieki, abo slabasilny haspadar nia moža ũsiaho zrabieć na čas, a naniać niamaz za što. Woš-ža tut nadarajecca wialikaja spasobnaść zrabieć mnoha čaho ũ ramach miłaści bližniha.

I tak adnym treba pajšci raboty paprasić, druhim znoŭ treba da pracy pryńiać.

I nia tolki ũ haspadarcy, ale i ũ fabrycy, u kramie, u biury... usiudy, dzie tolki jość rabota, tam patrebna i pomač.

Kali ũ ciabie jość rabota — ty možaš pryńiać sabie da pomašy druhoha, kali nie z potreby, to z miłaści bližniha. Kali chočaš žyć ty — niachaj pry tabie žywie i druhi.

Treba pomnić, što naša tut nia wiečnaść — pamrem i našaje bahactwa budzie nam niepatrebnym; a kali my kamu što dobreje zrobim — heta nam na tym świecie moža być wielmi pamocnym.

Dla žyćcia našaha ũ wiečnaści nam treba jak najbolš dobrych ũčynkaŭ. Dać rabotu, dać chleb,

Piśmy z wioski

Sakołka. Usim dobra wiedama, jak na silnuju palanizacyju wystaŭleny siańnia pawiet Sakolski i skolki wadziececa pracy, kab zahlušyć tam usiaki prajaŭ bielaruskaj narodnaj świedamaści. Adnak-ža nia hledziaćy na heta nasielnictwa našaha pawietu trymajecca bielaruskaści. U nas usie — i staryja i maładyja — haworać pabielarusku i trymajucca hetaj mowy, jak mowy swaich bačkoŭ. Ab hetym možna prakanacca, pajšoŭšy ũ kirmašny dzień na rynek u Sakołcy, dzie siarod prybyŭšych z wiosak sialan panuje bielaruskaja mowa. S.

Żydomla, (Haradziensčyna). U nas badaj usie bielarusy. Bolšaść prawasłaŭnych. Usie my tut mocna trymajemsia bielaruskaści, lubim svoj jazyk, swaje knižki i hazety i žadajem mieć swaje bielaruskija školy. Ahułam treba świerdzić, što świedamaść bielaruskaja ũ nas wialikaja. Heta siarod prawasłaŭnych. Z katalikami horš, ale nia susim drenna: siarod ich tak-ža zaznačajecca bielaruskaja świedamaść, społščañniu nie padajucca i jany. Dzieci lamajucca papolsku tolki ũ škole, a doma ũsioroŭna haworać pabielarusku. Jość u nas i ũ susiednich hminach krychu šlachty — woś hetaja, dyk nienawidziać bielaruskaści, choć sami haworać miż saboj doma tak-ža pabielarusku. K.

dać nawat hrašawuju pomać patrabujućym — heta ũsio dobryja ũčynki.

Z druhoj znoŭ starany: patrebnaja rabota, za katoruju ty mała što dastanieš, ci nawat i ničoha, usiakaja chacia-b najdrabniejšaja pomać bliźniamu, ci na sprawu ahulna-hramadzkuju — heta ũsio dobryja ũčynki.

I nia tolki dla wiečnaści, ale i dla życia našaha dačasna, dla pieramohi kryzysu i biezraboćcia treba jak najbolš hetych dobrych ũčynkaŭ.

Tak! Treba bolš miłaści, a biezraboćcie zhinie; „bo ci znajecie — kaža Gaume — cnotu bolš adpawiednuju patrebam hramadzkaści, bolš nieabchodnuju, jak miłaść j duch achwiary?“

D. Aniško.

Z relihijna-hramadzkej niwy.

× Na padstawach chryścijanskaj wolnaści. Hišpanskija biskupy wydali pastyrski list, u jakim miż inšym świerdziŭšy, što hišpanskaja lawica zniščyła i sprafanawała 411 kaściołaŭ, zajaŭlajuć, što nowaja Hišpanija zawiadzie paradak na asnowach chryścijanskaj wolnaści. Z hetaha widać, što hišpanskija biskupy majuć peŭnie-ž na ũwazie chryścijanskaju wolnaść tak-ža i dla Katalonii i dla Baskii.

× Niamieckija biskupy jeduć u Rym. Majuć jany tam asabista pradstawić św. Ajcu sprawu ciazkoha pałažennia Kaścioła ũ hitlerouškaj Niamieččynie. Niekatoryja hazety dumajuć, što chutka ũ Niamieččynie praśled Kaścioła maje spynicca.

× Z relihijnaha życia ũ Niamieččynie. Pad ũladaj Hitlera ũ Niamieččynie prawodzicca žorstkaje praśledawaŭnie chryścijanstwa — aryšty i žniawahi duchawienstwa adbywajucca wa ũsim krai. Nie zwažajućy na hety praśled, narod ad nawuki Chrystusawaj nie adstupaje, ale naadwarot — mocna jaje trymajecca. Adzin ahiełski ksiondz, što niadaŭna abjaždzaŭ pa ũsiej Niamieččynie, apiswaje swaje spaściarohi z haliny relihijnaha życia niamieckich katalikoŭ adznačajućy, što ũ Niamieččynie nikoli tak mnoha nia bywała ũ kaściołach na nabaženstwach narodu, jak bywaje ciapier.

× Meksykanskija kataliki trebujuc adkryćcia kaściołaŭ. U wyniku baračby świeckaj ũłady z duchawienstwam u Meksycy, jakaja adbywalaŭsia tam praz niekalki apošnich hadoŭ, byli pazakrywanaja ũ Meksycy kaścioły. Ciapier, jak padajuć hazety, byccam hetaja baračba krychu asłabła — žmianilisia adnosiny świeckaj ũłady da duchawienstwa. Kataliki, karystajućy z hetaj „palohki,“ pačali damahacca adčynieŭnia začynienych kaściołaŭ. Z adnaho tolki miesta aŭ 6 tysiać katalikoŭ chadzila ũ stalicu da prezydenta z damahaŭniem adčynieŭnia 5 zakrytych świeckaj ũladaj kaściołaŭ. Heta pakazwaje, jak narod staić za kaścioł i jakaja biazhludzaść tych, što pačynajuć baračbu z kaściołam.

× Siła religii. ũžo druhi dzie siatak hadoŭ u SSSR prawodzicca biazbožnictwa. Peŭnie-ž, kab hetaja akcyja biazbožnikaŭ nie padtrymliwalaŭsia dziaŭłaŭniaj ũładaj, dyk byli-b cerkwy, kaścio-

ły i inšyja światyni celyja i mahčyma narmalna funkcyjanawała-b arhanizacyja relihijnaha życia. Ale tam u sprawy relihijnaja ũmiašalasia ũradawaja ũlada i dakanała razbureŭnia relihijnaj arhanizacyi, pamahajućy hetak biazbožnikam. ũlada ũ sajuzie z biazbožnictwam zrabila ũžo ũsio, što zmaħła, ale ũrešcie prad ldejjaj Chrystusa apynułasja ũ poŭnym biassilli. U hetaj „baračbie“ Chrystus pieramoh i Lenina i Trockaha i Stalina i ũsich razam tam wajujućy z relihijaj biazbožnikaŭ, jakija majućy sud, palicyju i ũsie dziaŭłaŭniajacy siły pačuli prad Chrystusam swaju słabaść. Ab hetym apošnimi časami pierapoŭnienaja sawieckaja presa, u jakoj biazbožniki narakajuć i na moładź i na starejšych i na biespartyjnych i partyjnych kamunistau za pryčilnaść da religii. Pry hetym tyja-ž sawieckija hazety padajuć, što wielmi pašyrajucca ũ SSSR relihijnaja sekty. Apošnimi časami paŭstała jašče adna sekta — „Piechata Jezusa“.

× Antyrelihijny kurs u SSSR. Balšawiki jašče ũsio prabujuć barocca z relihijaj. Praŭdu treba skazać, što „wajnu“ z Boham jany ũžo zusim prajhrali, ale jašče ũsio znachodziacca nowyja „hieroi“ i hetuju „wajnu“ ũščiaŭ nanowa pačynajuć. Apošnimi časami, jak padaje balšawickaja hazeta „Komsomolskaja Prawda,“ u SSSR pačalaŭsia ũznoŭ „wajna“ biazbožnikaŭ z relihijaj. Biazbožniki, majućy poŭnaje padtrymaŭnie z boku dziaŭłaŭniajacy ũłady, ładziać antyrelihijnaja wystupleŭni, a najbolš wydumliwajuć abwinawačaŭni na biezbaronnoje tam duchawienstwa i hetak skaržać jaho prad sawieckimi ũładami. Słowam, biazbožniki ũ SSSR — heta specyjalnyja syščyki dzieła baračby z relihijaj.

× Zakryćcie katalickich hazet u Niamieččynie. Hazety padajuć, što apošnim časam hitlerouškija ũłady zakryli bolš jak 200 katalickich parafijalnych tydniowikaŭ, jakija wydawała katalickaje wydawiectwa ũ Essen. Słowam, jak tak dalej budzie, dyk kamunisty chutka buduć zajzdawać Hitleru.

× Mižnarodny Katalicki Prociŭalkoholičny Kanhres adbudziecca ũ Wařawie ad 11 da 14 wierašnia. Na hetym Kanhresie majuć być pradstaŭniki z usiaho świetu.

Z PALITYKI

× Bielarusy nia choćuć kamuny. Sawieckija hazety pišuć što kałhaŭniki ũ Sawieckaj Bielarusi samawolna likwidujuć kałchazy i tworać haspadarki ũłaŭnic-ka-indywidualnyja. Hetkija-ž zda-reñni spatykajuca i ũ centralnaj Rasiei. Za heta kiraŭnikoŭ kałchazaŭ aryštoŭwajuć, a kałcha-ž-nikaŭ zahaniajuć uznoŭ u kamunu.

× Sławakija damahajecca aŭtanomii. Sławakija, jakaja naleža da Čechii, nie zdawolena z swajho pałažeñnia i damahajecca aŭtanomii. Asabliwa silna hetyja damahañni zaznačajucca apoŭnim časam.

× Japonska-kitajskaja wajna ũšciaž pawialičwajecca i bolš razharajecca. Japoncam jdzie jana nia tak lohka, jak jany spadziawalisia. Kitajcy wykazwajuć wialikuju stojkaść i hatowy wajawać za swoj narod choć-by niekalki hadoŭ, aby tolki nie paddacca napaŭnikam — japoncam.

× Kitaj i SSSR. Niadaŭna Kitaj i SSSR padpisali ũmowu ab uza-jemnym nienapadañni. ũmowa heta padpisana na 5 hadoŭ i skła-dajecca z 4 punktaŭ. Adzin z he-tych punktaŭ kaža, što kali chto-niebudź napadzie na Kitaj ci na SSSR, dyk abiedzwiwe hetyja dzia-żawy pawinny baranicca ad na-paŭnika supolna. Na padstawie hetaj umowy SSSR pamahaje Ki-taju wajawać z Japonijaj.

× Japonija i Niamieččyna — kali jdzie wajna miž Japonijaj i Kitajem i kali Kitaj z SSSR pad-pisali ũmowu ab nienapadañni adzin na druhoha i ab uzajemnaj pomačy prociŭ taho, chto-b napaŭ na kaho z ich, dyk treba prypom-nić, što hetkaja ũmowa isnuje ũžo niekalki hod miž Japonijaj i Nia-mieččynaj. Woš-ža kali japonska-kitajskaja wajna razharajecca što-raz bolš i kali isnujuć hetkija ũmowy, dyk wajna moža pašyry-ca i na inšyja dzia-żawy.

× ũ Hišpanii dalej idzie chat-niaja wajna i niawiedama kali i na-čyju karyść jana skončycca. Pra-wyja hazety pišuć, što chutka pieramoža fašyst Franko, a lewy-ja, što ũrad. Z boku śledziačy hišpanskija padziei, zdajecca, što ciapier lepš staić sprawa fašystaŭ.

Siadzić Liha i hadaje,
ũ Genewie, karty loža:
„Chto niaščasnamu Kitaju
ũ biadzcie ciapier pamoža?“
Kali letaš Mussolini
ždziraŭ skuru z Etyjopa,
Liha spała — Negus zhinuŭ —
Dyk skazała: „škoda chłopa!“
Pośle jšli krywawy tancy,
Až ziamla kruhom stahnała:

Zwarjacieli ũsie Hišpancy —
Liha dumala j dramała.
Japon bjecca u Kitai —
Lizie son' strašenny śnicca:
Praz son plača, uschlipaje,
Dyj nia moža razbudzicca...
Kali nam chto — miły Boža! —
Biaz pryčyny kryŭdu zrobie,
Liha zara nam pamoža, —
Jak toj kašal u chwariobie.
Lawon Wietrahon.

Ci cieszna na ziamli? Pawodle abli-čeñniaŭ Lihi Narodaŭ na ũsim ũwiecie jość 2 miljardy 100 milionaŭ ludziej; a wučony hieohraf Penk nadrukawaŭ u an-ielskaj stalicy Londanie swaju nawuko-wuju pracu, u jakoj ćwierdzić, što na ũsiej ziamielnaj kuli moža wyżyć aź 9 miljardaŭ ludziej. Dyk jak bačym na ũwiecie ludziam jašče nia cieszna i tolki treba razumnaha paradku, kab ũsie mahli paludzku żyć.

Wajennaje žniščeñnie ũ Hišpanii. Bratabojčaja wajna ũ Hišpanii aprača ta-ho, što adbiraje peŭnie-ž siły ludziam, jakija biazlitasna ũzejemna mardŭjucca, niščyć strašna i mataryjalny dabrabyt. Pawodle pawiarchoŭnych abličeñniaŭ ad-naje hišpanskaje hazety dasiuleŭniaja wajna ũ Hišpanii kaštuje — razam z koš-tam pryładaŭ žniščeñnia i z tymi strata-mi, jakich dakanali hetyja pryłady, — 110 miljardaŭ złotych. Heta kudy bolš, čymsia ũ Polščy za 20 hadoŭ ũsio na-sielnictwa plaćić padatkaŭ.

Wilenskaja chronika.

Sprawy zwarotu kašcielnych da-moŭ. Zakonniki: karmality, daminikanie i franciŭskanie praz Sud damahajucca zwarotu im ich daŭniejšych damoŭ, ja-kija za časaŭ rasiejskich pierajšli ũ ruki inšyja.

Pryjmo na U.S.B. budzie adbywac-ca ad 20.IX da 2.X, za wyniatkam adnak medycyny i farmacyi, na jakija buduć pryjmać 1-18.IX.

Tydzieñ ćwiarozaści. Pa zahadu J. E. Wilenskaha Arcybiskupa ũwa ũsiej Archidyecezii ad 11 da 19.IX budzie ty-

dzieñ ćwiarozaści. ũ hetym tydni ũ kaš-ciołach i ũ presie budzie ludziam raź-jaŭniacca škodnaść alkoholu i budzie prapahawacca ideja ćwiarozaści.

Zwyżka cen na zboža. Ceny zbo-ža ũ Wilni pačali pawyšacca. Za 100 ki-lo zboža sialanie žadajuć 24 zał. 50 hr. Ceny hetyja rastuć jašče bolš.

ũparadkawañnie mahilnikaŭ. ũsie wilenskija mahilniki majuć być u najbli-żejšym čacie ũparadkawany.

Paštowaja skrynka.

D. A. Drukujem i kančajem, prosim nie zabywacca ab nas.

S. Karystajem.

W. B. Wyšlem.

C. K. Nie skarystajem.

A. C. Duža nam pryjemna, dzia-kujem.

Z. B. Byŭ, ale ab hetym ničoħa nie hawaryŭ.

ũ. P. Napisali my skarhu na Wašu poštu i z našaha boku ũsio ũparadku. Pasyłajem jašče raz hazety i list.

W. St. Prošbu spaŭniajem, čakajem na padpisku.

Z. K. Dumajem, kab čaściej wy-dawać.

K. N. Dziakujem za słowy przyznañnia.

K. Ź. Karystajem.

Na „Chr. Dumku“ prystali: Adw. P. — 1,20, B. Ł. — 3,00, J. G. — 5,00, K. Ł. — 1,00, St. M. — 2,40, ũ. S. — 0,75, Br. Z. — 2,50, Ks. Fr. A. — 30,00, P. Ch. — 2,60, A. Ł. — 1,20, I. G. — 1,00, ũ. P. — 3,00, Ź. P. — 1,20.

(d. b.).

„Chr. Dumka“ wychodzić: 5 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 2 zł. 40 hr., na paŭhoda — 1 zł. 20 hr., na try miesiacy — 60 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ. Adras Redakcyi i Administracyi: Wilnia (Wilno), Żawalnaja wul. № 1-2.

Redakcyjnaja Kalebija: Ks. Dr. I. Rešeć, Wincuk Adwažny, Ks. Ad. Stankiewiç, W. Jermalkowiç. Adkazny redaktor KS. AD. STANKIEWIÇ. × časapis wychodzić z dazwołu duchoŭnaj ulady. × Wydawiec „BIELPRES“.

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Żawalnaja wul. № 1.